

December 2018
JAARGANG

55ste

No. 4

NATZWEILER BERICHTEN

VAN DE

"STICHTING VRIENDENKRING VAN OUD-NATZWEILERS"

=====

BESTUUR

Voorzitter: Ernst Sillem

Secretaris: R. Schutrup
Tel: 010 – 4622384
E-mail: roelofschutrup@gmail.com

Penningmeester: M.J. de Loos
Mob: 06-51803406
E-mail: marjolijndeloos@gmail.com

Financieel adviseur: R. Bakels
Tel: 035 - 6936733

Bankrekening stichting:
NL26INGB0000394148

Redactie: N. Planjer & M. de Loos
Tel: 06-24769585
E-mail: nplanjer@hotmail.com

Website: www.Natzweiler.nl
Mail: info@natzweiler.nl

© Copyright Stichting Vriendenkring van Natzweilers.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopiëren, opname of enig andere manier, zonder

voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur.

INDEX

	Pag.	
1. Bestuur	1	
2. Index	2	
3. Van de Redactie/Toekomst Vriendenkring	3	
4. Kerstwens	4	
5. Mededelingen:	5	
a. bedankjes	5	
b. familieberichten	5	
c. overige		5
6 Toespraak Colette van Kollenburg	7	
7. Speeches jaarlijkse herdenking Soesterduinen	8	
8. Geboortedata Oud-Natzweilers	21	
9. Vervolg Memoires Bart Pot	22	
10. Het Nederlands Rode Kruis	27	
11. Brief COVVS aan de Nederlandse Spoorwegen	38	
12. Van de Penningmeester	39	
13. Giroloterij & Vfonds	40	
14. Arq Psychotrauma	42	

- 1.
- 2.

TOEKOMST STICHTING

Beste Familie en vrienden,

Een aantal jaar geleden hebben we als bestuur aan een aantal van jullie een korte enquête gezonden om te kijken **hoe we verder willen met de stichting in de toekomst**. We hebben toen een indicatie gekregen van wat jullie zouden willen, maar we willen zo'n belangrijk onderwerp toch nog een keer aan een grotere groep voorleggen.

Omdat we nog maar twee oud-Natzweilers hebben, is het **heel belangrijk** om met z'n allen te kijken of er nog een toekomst is voor de stichting en zo ja in welke vorm.

Daarom vragen wij jullie ook om de enquête via de site:

https://docs.google.com/forms/d/1A_OietoM_I0Zr_9BaI3EpVKEqS2LsJvkUIhAV5IEBik/edit

in te vullen vóór eind januari 2019.

Bij voorbaat heel hartelijk dank voor jullie medewerking en bijdrage.

Met vriendelijke groet,
Het Bestuur

KERSTWENS

Het bestuur wenst iedereen hele fijne kerstdagen en een gelukkig en gezond 2018!!

MEDEDELINGEN:

a. Bedankjes

a. Familieberichten

a. Overige

Nationaal Onderduikmuseum, Aalten. Op 5 oktober vond de opening plaats van: “De vrouw als spil van het verzet “. De tentoonstelling zal duren t/m 26 mei 2019. De tentoonstelling werd geopend door Gerdi Verbeet, oud voorzitter van de Tweede Kamer en momenteel voorzitter van het Nationaal Comité 4 en 5 mei. Aanwezig waren Mia Lelivelt (93) en Joke Volmer (95) zelf en familieleden van de vrouwen die actief zijn geweest in het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog. Tevens zijn hoofdpersonen van de reizende expositie ‘De vrouw als spil van het verzet’ aanwezig, zoals Ebru Umar en Shirin Musa.

Voor meer informatie, vragen of een afspraak kunt u contact opnemen met Maaïke Kool, 06 12113384 of het secretariaat info@onderduikmuseum.nl / 0543 471797.

De Stichting Comité Vrouwenconcentratiekamp Ravensbrück gaat vernieuwen. Dat betekent dat wij, de oude bestuursleden, onze taken gaan overdragen. Marit Broekman, de huidige penningmeester, gaat haar taken overdragen aan Hans Bijdam. Joke de Graaf, verantwoordelijk voor de redactie van het Contactblad en de Website, draagt haar taken over aan Damiën Sandee en Joke van Dijk draagt het secretariaat over aan Danique van Wijk. Bij een nieuw bestuur hoort ook een nieuwe voorzitter. Sinds het overlijden van Greet Roodveldt heeft Joke van Dijk diverse taken op zich genomen. Het zou mooi zijn als iemand uit de gelederen van de belangstellenden de rol van voorzitter (of in overleg met het nieuwe bestuur een andere functie) op zich zou

kunnen nemen. Een profielschets is aanwezig en kan opgevraagd worden bij het secretariaat.

De drie nieuwe bestuursleden lopen, zoals u weet, al een tijdje mee en zijn inmiddels goed op de hoogte van de werkzaamheden van het Comité. Wij, de oude bestuursleden, blijven nog even op de achtergrond meedoen om, als het nodig is, van advies te dienen. We zijn blij dat we de functies zo kunnen overdragen en wensen het nieuwe bestuur veel succes toe.

Namens het bestuur,

Noot van de redactie.

De gegevens van het nieuwe bestuur zijn bekend bij het bestuur.

Toespraak Colette van Kollenburg tijdens jaarlijkse herdenking september 2018

te gevoel dat overwachten
erger dingen konden
gebeuren met haar man of
kinderen.

Ik was me voor het eerst
bewust van mijn
overgrootvader als kind
van een jaartje of 11 of 12.
Ik zie nog voor me waar
het oorlogskruis met de
zilveren ster, dat hij
postuum gekregen heeft
van de Franse regering,
aan de muur hing bij mijn
overgrootmoeder. Maar
ook dat verteld werd
waarom dat daar hing. En
ondanks dat je als kind
echt begreep wat dat nu
precies allemaal
betekende, weet ik wel dat
ik trots was dat ik een
achterkleinkind was. Ook
herinner ik me het graf van
Toosje, de jongste dochter
van Jan, die in 1942 is
overleden toen hij al
gevangenschap zat. Bij een
begrafenis of bezoek aan
de begraafplaats zoals
bijvoorbeeld op de
verjaardag van een
overleden familielid werd
altijd ook toosje bezocht.
Ik denk dat dit het moment
was dat mijn familie aan
mijn overgrootvader dacht.
Er was immers geen
begraafplaats voor hem.
Ik heb me als volwassene
vaak afgevraagd hoe
mensen die Natzweiler of
andere kampen overleefd
hadden hun leven weer
konden oppakken en
gelukkig konden zijn. Het
programma op TV "de
reünie" gaf mij een

antwoord. Een klas waarbij slechts de helft de kampen had overleefd, gaf het leven gemiddeld een 9. Daar waar andere klassen een 7 of 8 gaven. Een vrouw uit de klas gaf als antwoord: vanwege mijn kinderen en kleinkinderen. Ik ben dankbaar en gelukkig als ik naar hen kijk.

Ooit heb ik, ik denk in een documentaire, een overlever van een kamp horen zeggen: 'ik hoef niet herinnerd te worden aan wat we mee hebben gemaakt maar anderen wel'. Langzaam verdwijnen degene die de oorlog hebben meegemaakt en is het aan ons als nabestaanden om hun verhalen door te geven. Door geven van generatie op generatie op generatie

JAARLIJKSE HERDENKING 3 NOVEMBER 2018
SOESTERDUINEN

Nationaal Monument Kamp Amersfoort, 3 november 2018

Egbert Myjer, oud-rechter EHRM (2004-2012)

BLIJVEN STRIJDEN VOOR MENSELIJKE WAARDIGHEID. EN DAARBIJ MAG NIEMAND ACHTERBLIJVEN

1. Over ruim een maand, op 10 december 2018, bestaat de Universele Verklaring van de rechten van de mens 70 jaar. Dat document was, na het in 1949 tot stand gekomen Handvest van de Verenigde Naties, het document waarin de volkeren van de Verenigde Naties uiteenzetten dat 'erkenning van de inherente waardigheid en van de gelijke en onvervreembare rechten van alle leden van de mensengemeenschap grondslag is voor de vrede, gerechtigheid en vrede in de wereld'. Het was de ultieme reactie op de terzijdestelling van en minachting voor de rechten van de mens, die gedurende de Tweede Wereldoorlog hadden geleid tot de barbaarse handelingen die waren gepleegd door Nazi-Duitsland en hun bondgenoten.

In de schriftelijke neerslag van mijn praatje citeer ik de hele preambule van de UVRM Ik merk op dat daarin ook melding wordt gemaakt van de beroemde '*Four Freedoms*', die nog aan het begin van de wereldoorlog, op 6 januari 1941, waren uitgesproken door de toenmalige Amerikaanse president Roosevelt:

"In de toekomstige dagen, die wij trachten veiliger te maken, kijken we uit naar een wereld die gebaseerd is op vier essentiële menselijke vrijheden.

1. De eerste is de vrijheid van spreken en meningsuiting - overal in de wereld;
2. De tweede is de vrijheid van elk persoon om god te aanbidden op zijn eigen manier - overal in de wereld;
3. De derde is de vrijwaring van gebrek - die, vertaald binnen het kader van de wereld, economische verstandhoudingen in de zin heeft die elk land een gezond leven in vreedstijd voor zijn inwoners verzekert - overal in de wereld;
4. De vierde is de vrijwaring van vrees - die, vertaald binnen het kader van de wereld, een wereldwijde reductie

betekent van bewapening naar zo'n punt en op zo'n grondige wijze, dat geen land in de gelegenheid zal zijn een daad van fysieke agressie te plegen tegen welke buur dan ook - overal in de wereld.

- Dat is geen visie voor een ver millennium. Het is een duidelijk omschreven basis voor een soort wereld die bereikbaar is in onze eigen tijd en generatie. Die soort wereld is zeer in tegenstelling met de zogenaamde nieuwe orde van tirannie die de dictators trachten te creëren met de inslag van een bom."

1. UNIVERSELE VERKLARING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS

Preambule

Overwegende, dat erkenning van de inherente waardigheid en van de gelijke en onvervreembare rechten van alle leden van de mensengemeenschap grondslag is voor de vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld;

Overwegende, dat terzijdestelling van en minachting voor de rechten van de mens geleid hebben tot barbaarse handelingen, die het geweten van de mensheid geweld hebben aangedaan en dat de komst van een wereld, waarin de mensen vrijheid van meningsuiting en geloof zullen genieten, en vrij zullen zijn van vrees en gebrek, is verkondigd als het hoogste ideaal van iedere mens;

Overwegende, dat het van het grootste belang is, dat de rechten van de mens beschermd worden door de suprematie van het recht, opdat de mens niet gedwongen worden om in laatste instantie zijn toevlucht te nemen tot opstand tegen tirannie en onderdrukking;

Overwegende, dat het van het grootste belang is om de ontwikkeling van vriendschappelijke betrekkingen tussen de naties te bevorderen;

Overwegende, dat de volkeren van de Verenigde Naties in het Handvest hun vertrouwen in de fundamentele rechten van de mens, in de waardigheid en de waarde van de mens en in de

gelijke rechten van mannen en vrouwen opnieuw hebben bevestigd, en besloten hebben om sociale vooruitgang en een hogere levensstandaard in groter vrijheid te bevorderen;

Overwegende, dat de Staten, welke Lid zijn van de Verenigde Naties, zich plechtig verbonden hebben om, in samenwerking met de Organisatie van de Verenigde Naties, overal de eerbied voor en inachtneming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden te bevorderen;

Overwegende, dat het van het grootste belang is voor de volledige nakoming van deze verbintenis, dat een ieder begrip hebben voor deze rechten en vrijheden;

Op grond daarvan proclameert de Algemene Vergadering deze Universele Verklaring van de Rechten van de Mens als het gemeenschappelijk door alle volkeren en alle naties te bereiken ideaal, opdat ieder individu en elk orgaan van de gemeenschap, met deze verklaring voortdurend voor ogen, er naar zal streven door onderwijs en opvoeding de eerbied voor deze rechten en vrijheden te bevorderen, en door vooruitstrevende maatregelen, op nationaal en internationaal terrein, deze rechten algemeen en daadwerkelijk te doen erkennen en toepassen, zowel onder de volkeren van Staten die Lid van de Verenigde Naties zijn, zelf, als onder de volkeren van gebieden, die onder hun jurisdictie staan (....)

1. Op 11 september 2009 had ik de eer een grote groep van de Vriendenkring van Oud-Natzweilers te ontvangen in het in Straatsburg gevestigde Human Rights Building van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM). Ik was op dat moment de Nederlandse rechter in dat Hof. Ik heb bij die gelegenheid gezegd dat het Nacht und Nebelkamp Natzweiler-Struthof een blijvende herinnering is aan hoe het nooit meer mag worden; aan wat terzijdestelling van en minachting voor mensenrechten vermag. Maar ook dat er zonder de dappere strijders tegen de barbaarsheden die door Nazi-Duitsland werden begaan, geen UVRM, geen Raad van Europa, geen Europees Verdrag van de Rechten van de Mens ((EVRM) en dus ook geen EHRM zou zijn geweest. Het was eerst nodig

geweest aan de barbaarsheden een einde te maken, voordat er überhaupt gewerkt zou kunnen worden aan de inrichting van een nieuwe en betere wereld, waarin de rechten van de mens geëerbiedigd zouden kunnen worden en de mens in zijn menselijke waarde (*human dignity*) zou worden gelaten. In dat kader meldde ik toen dat de Raad van Europa gebaseerd is op drie waarden: democratie, mensenrechten en de heerschappij van het recht. Of zoals, het in de preambule van het Statuut van de Raad van Europa staat:

“Overtuigd, dat bevestiging van de vrede, gegrondvest op rechtvaardigheid en internationale samenwerking, van vitaal belang is voor het behoud van de samenleving en van de beschaving; Opnieuw bevestigende haar gehechtheid aan de geestelijke en zedelijke waarden, welke het gemeenschappelijke erfdeel zijn van haar volken en de ware bron van persoonlijke vrijheid, van vrijheid van politieke overtuiging en van de heerschappij van het recht, welke beginselen de grondslag vormen van elke waarachtige democratie(..);

Die drie-eenheid: democratie, mensenrechten, heerschappij van het recht (*rule of law*) is essentieel: een democratie zonder mensenrechten en/of zonder de heerschappij van het recht is - letterlijk - waardeloos. Het is een staat waarin nog slechts het recht van de sterksten en/of van de (nationalistische) meerderheid telt. De nazistaat is het voorbeeld van een staat waar de nationaalsocialisten via reguliere verkiezingen aan de macht kwamen maar waarin mensenrechten en de heerschappij van het recht gemakshalve maar niet meer telden.

Ik heb de toen nog aanwezige Natzweilers bedankt voor wat ook zij hebben gedaan om het naoorlogse systeem van de bescherming van rechten van de mens mogelijk te maken.

1. Een zwartkijkende cynicus zou nu kunnen beweren dat een avondje nieuws volgen op de televisie al duidelijk maakt dat er van die mooie verwachtingen maar weinig terecht is gekomen. In grote delen van de wereld zijn plaatsen te vinden waar op dit moment (burger)oorlogen worden gevoerd; overal in de wereld zijn plekken waar mensen in complete armoede of in elk geval

ver onder het bestaansminimum leven; in veel plekken in de wereld heerst angst: angst voor de eigen overheid, angst voor tegenstanders van de eigen overheid, voor terroristische aanslagen, voor het eigen bestaan. Men wordt soms opgezadeld met fake-nieuws en raakt de correcte oriëntatiepunten kwijt. Men vertrouwt alleen nog het eigen (on)geloof, andere godsdiensten worden als eng of zelfs gevaarlijk aangeduid. Mensen zouden omwille van hun geloof of status zelfs moeten worden geweerd. (Wanneer hadden we dat soort termen ook al gehoord?) De cynicus heeft in zoverre gelijk dat er nog heel veel schort aan deze wereld; dat de na de Tweede Wereldoorlog uitgesproken idealen nog lang niet (overal) tot stand zijn gekomen. En toch is er ook heel veel beter geworden en moeten die zegeningen ook worden geteld: West-Europa en de Scandinavische landen nog nooit zo lang in de (moderne) geschiedenis zonder oorlogen geweest. In de tijd van het IJzeren Gordijn greep de Sovjet-Unie in als landen te vrij dreigden te worden (Hongarije 1956, Tsjechoslowakije 1968) maar sinds de val van de muur (1989) zijn – op Wit-Rusland na - alle landen van het voormalige Warschaupact – inclusief Rusland - toegetreten tot de Raad van Europa – en daarmee onderhevig aan de controle van het EHRM. Wel moet daaraan onmiddellijk worden toegevoegd dat de na 1991 bij het uiteenvallen van het voormalige Joegoslavië nog de meest barbaarse oorlogsmisdaden en mensenrechtenschendingen hebben plaatsgevonden. Eerst daarna zijn de nieuwe landen: Servië, Slovenië, Kroatië, Bosnië-Herzegovina, Macedonië en Montenegro lid van de Raad van Europa geworden. Op de Cypriotische kwestie na (1974: invasie van Cyprus door Turkije) zijn er in het verleden maar twee vijandelijkheden geweest tussen lidstaten van de Raad van Europa: de recente , mede door Rusland gestuurde ongeregeldeheden in Abchazië en Zuid-Ossetië (2008) en de bezetting van de Krim door Rusland (2014). Wel namen een paar nieuwe lidstaten bij hun toetreding tot de Raad van Europa nog onopgeloste vijandelijkheden mee zoals de afscheiding van Transnistrië van Moldavië (1992) en de gewapende conflicten tussen Armenië en Azerbeidzjan inzake Nagorno-Karabach (1991-1994). Wat ook mag worden geconstateerd is dat het EHRM wel degelijk voor alle 47

lidstaten van de Raad van Europa als een rechterlijk baken geldt: landen vinden het weliswaar niet leuk om door dat internationale orgaan te worden gecorrigeerd als ze zich niet aan hun plechtige beloften hebben gehouden, maar in de regel schikken ze zich in veroordelende vonnissen en passen zij als dat nodig is zelfs hun nationale wetgeving aan.

2. Moet dus worden geconstateerd dat we ons niet zo zorgen hoeven te maken over de mensenrechtelijke toestand in Europa? Daarop is slechts een ontkennend antwoord mogelijk. Het is nog steeds niet zoals het moet zijn en er zijn ook zorgelijke ontwikkelingen te bespeuren. In de periode na de 'Val van de Berlijnse Muur' (1989) heerste er optimisme in Europa. Eindelijk was Europa herenigd. Iedereen was vol goede voornemens

Die stemming werd wreed verstoord toen op 11 september 2001 vier terroristische aanslagen werden gepleegd. Dat gebeurde, zoals bekend, door middel van gekaapte passagiersvliegtuigen in het noordoosten van de Verenigde Staten. De Saoedi-Arabische multimiljonair Osama bin Laden en zijn terreurorganisatie Al Qaida worden voor deze aanslagen verantwoordelijk gehouden. Er waren wel eerder kleinere aanslagen gepleegd. Maar dit was enorm: bijna 3000 mensen kwamen om het leven. En de effecten waren enorm: in de westelijke wereld werden mensen bang. Bang voor nieuwe aanslagen, dus bang voor moslimfundamentalisten; daarna al bang voor mensen die er uitzagen als moslim; tenslotte bang voor vreemdelingen. En die angst werd bij nieuwe terroristische aanslagen – overal in de wereld, maar ook dicht bij huis, in Europa zelf - alleen maar groter. Als reactie op de aanslagen verklaarden de Verenigde Staten 'oorlog tegen het terrorisme' waarbij het, om het eens verhelderend te zeggen, ook door de Verenigde Staten en Europese landen niet altijd even nauw werd genomen met mensenrechten.

In diezelfde tijd was elders in de wereld sprake van allerlei interne oorlogen en gewelddadigheden zoals bijvoorbeeld in Somalië, Eritrea, Afghanistan, Irak, Libië en Syrië, Dat leidde al

tot talloze vluchtelingen die de gruwelijkheden van die oorlogen ontvluchtten en hun heil zochten in Europa en daar asiel aanvroegen.

Daar kwam bij dat er ook een enorme stroom economische migranten richting Europa trok. Mensen die in hun eigen land maar moeilijk hun kost konden verdienen en hoopten dat ze in het veel welvarender Europa aan de bak konden komen.

Voor veel mensen in Europa begon die stroom vluchtelingen en migranten voorwerp te zijn van grote zorg. Ik heb het hierboven gehad over de *Four Freedoms*, waaronder vrij zijn van vrees en gebrek. Er was sprake van vrees en er was sprake van bezorgdheid voor al die vreemdelingen die nu zouden moeten worden onderhouden. Of die de banen van de oorspronkelijke bewoners zouden kunnen inpikken. Of die nu ineens met voorrang een huis zouden krijgen. En bovendien was er bezorgdheid dat met al die nieuwe nationaliteiten het karakter van de eigen stad of buurt drastisch zou veranderen. En waarom moesten die vreemdelingen ook nog eens islamitische gebedshuizen bouwen? En waarom liepen sommige vrouwen in boerka's en waarom liepen zelfs hoogopgeleide vrouwen ineens met een hoofddoekje? Als die vreemdelingen waren toegelaten moesten ze zich maar snel aanpassen aan wat in het nieuwe land altijd gebruikelijk was geweest. Die argwanende en ook wel discriminerende houding van sommige oorspronkelijke bewoners tegen vreemdelingen had weer als resultaat dat vreemdelingen zich vaak onwelkom en op hun beurt niet veilig voelden. Het kon er zelfs toe leiden dat ze alleen maar op elkaar betrokken bleven of soms zelfs radicaliseerden. En toch maar even: iedere keer als er weer ergens in de wereld een aanslag was gepleegd door moslimfundamentalisten was dat weer een bevestiging dat je niet voorzichtig genoeg kunt zijn.

Dat gevoel werd nog versterkt door het feit dat er ook ineens een economische crisis was, met een grote werkeloosheid en een pas-op-de-plaats voor loonstijgingen. Alles werd duurder.

Van die zorg maakten nationaal-populistische bewegingen of partijen gebruik. Ze beloofden hun kiezers dat als zij voldoende

stemmen zouden krijgen, ze er voor zouden zorgen dat de grenzen dicht zouden gaan. Eigen volk zou weer op de eerste plaats komen. Jammer als vluchtelingen in hun eigen land gevaar liepen voor hun leven. Maar dat moesten ze maar elders oplossen. En in sommige landen lukte het die bewegingen om een groot deel van de bevolking achter zich te krijgen. In Hongarije bijvoorbeeld, en in Polen. Daar kregen die partijen zelfs de meerderheid in het parlement in handen. Maar je ziet het ook in andere Europese landen, zoals Roemenië.

“Maar is het niet juist democratisch als de meerderheid van het volk kan beslissen?”, zou men kunnen zeggen. Dat klopt, maar dan wel volgens de drie onderdelen die ik eerder beschreef: bij democratie horen mensenrechten (dus ook de mensenrechten van de minderheid) en de heerschappij van het recht: de rechtsstaat. En in Hongarije en Polen zorgde de meerderheid er voor dat de rechtsstaat ernstig werd uitgehold. In het Engels bestaat daarvoor een mooie aanduiding: *rule of law backsliding*. De premier van Hongarije noemde zijn land zelfs een ‘*illiberal democracy*’. De parlementaire meerderheid zorgde er voor dat er wetten werden aangenomen waardoor de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht werd aangetast. Zittende hoogste rechters werden via nieuwe wetgeving geloosd; de regering zorgde er voor veel controle te hebben bij het aanstellen van nieuwe rechters. Bovendien werd al die groepen en instellingen die nu net op een andere manier kunnen optreden als een ‘publieke waakhond’, zoals de nationale ombudsman, de pers, de NGO’s (non-gouvernementele organisaties, zoals Amnesty International) en de universiteiten ineens onderworpen aan allerlei nieuwe controlerende maatregelen. De Raad van Europa liet heel duidelijk merken dat men daar heel bezorgd was voor die ontwikkelingen. Maar de regeringen van Hongarije en Polen trokken zich daar niets van aan: het gaat er om wat de meerderheid vindt. En met die uitholling van de rechtsstaat valt het allemaal wel mee. Want wat schiet de meerderheid op met die kritische nep-rechters, nep-kranten en nep-wetenschappers? En ze deden nog iets: ze zorgden er voor dat sommige van die nieuwe wetten maar moeilijk zou kunnen worden gewijzigd. Daarvoor hadden ze een trucje bedacht: in

de nieuwe regels stond dat wijziging in de toekomst alleen zou kunnen plaatsvinden als veel meer dan de helft van het parlement het daarmee eens was.

In andere landen in Europa gebeurden weer andere zorgelijke dingen: Rusland annexeerde in 2014 de Krim, een gebied dat formeel deel uitmaakte van het buurland Oekraïne. Dat leidde er toe dat andere landen strafmaatregelen namen tegen Rusland. De goede verstandhoudingen waren daarmee tot een dieptepunt gedaald. Om nog maar niet te spreken van de ernstige verdenking dat Rusland mee verantwoordelijk is voor het neerhalen van een verkeersvliegtuig van Malaysia Airlines, de MH-17, op 17 juli 2014 boven de Oekraïne, en de reactie van Rusland dat ze er niets mee te maken hebben.

En in Turkije is na een mislukte staatsgreep in 2016 sprake van staat van beleg. Ook hier zijn allerlei maatregelen genomen waardoor de controlerende macht van de rechterlijke macht, de pers, de wetenschap en non-gouvernementele organisaties sterk is aangetast.

1. Van de Amerikaanse oud-minister van buitenlandse zaken, Madelein Albright kwam eerder dit jaar een boek uit: Fascisme; een waarschuwing. Zij beschrijft daarin haar eigen ervaringen in het Tsjechoslowakije van voor de Tweede Wereldoorlog, maar ook wat zij op dit moment waarneemt aan ontwikkelingen. Een destructieve kracht is in de hele wereld bezig aan een hernieuwde opmars. En die kracht heeft volgens Madeleine Albright alle kenmerken van fascisme. Aan het eind van de jaren tachtig, toen de Koude Oorlog ten einde kwam, geloofde zij net als velen dat de democratie voor eens en altijd had gezegevierd. Maar bijna dertig jaar later lijkt de loop van de geschiedenis niet langer zeker. Instituten waar ze heel haar leven op kon rekenen worden aangevallen. Democratische principes worden aan de kant gezet en de notie "waarheid" wordt belachelijk gemaakt door individuen met enorme macht. Albright roept ons op de fouten van het verleden niet te herhalen en waarschuwt dat daartegen moet worden opgetreden. Zo stelt zij de vraag: "Als regeringen in Europa en Amerika de opmars van het fascisme niet tegenhouden, wie

dan wel?'

1. Het zijn ontwikkelingen die zorgelijk zijn. Om het maar eens even met wat moeilijke woorden te zeggen: de *erosie van de democratische rechtsstaat in Europa* is een aantasting van wat men na de Tweede Wereldoorlog heeft willen opbouwen: dat 'erkenning van de inherente waardigheid en van de gelijke en onvervreembare rechten van *alle* leden van de mensengemeenschap grondslag is voor de vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld'. Ik leg de nadruk op dat woordje *alle* om nog eens aan te geven dat het dus niet alleen gaat om 'de meerderheid'. Het gaat om die menselijke waardigheid, niet alleen van het eigen volk, maar van alle mensen, ook degenen die huis en haar moesten ontvluchten omdat ze hun leven en dat van hun kinderen niet meer zeker waren. In dat kader zou het geen kwaad kunnen om af en toe even terug te kijken naar wat de geschiedenis ons leert. Stel je voor dat Joodse mensen die tijdens de Tweede Wereldoorlog moesten onderduiken en die soms wisten wegvluchten naar veilige gebieden niet zouden zijn geholpen of opgevangen. Of algemener: stel dat jij nu eens niet tot de meerderheid zou behoren en gediscrimineerd of verstoten zou worden omdat je nu tot de minderheid behoort, hoe zou jij je voelen? Of: stel dat er toch weer in Europa een oorlog zou komen, of een vreselijke natuurramp, zou jij dan niet ook willen dat je ergens wordt opgevangen?

Dat betekent niet dat je de bezorgdheid van een meerderheid maar moet wegwuiven. Vrij zijn van vrees en gebrek geldt ook voor hen. Natuurlijk is het niet leuk als je zelf ook al tijden op de toewijzing van een huis wacht en je merkt dat iemand die asiel heeft gekregen voorgaat omdat hij en zijn gezin het nog meer nodig hebben. En het is best begrijpelijk dat men soms geïrriteerd raakt als een buurt waar men altijd heeft gewoond, ineens erg van karakter gaat veranderen. Veel moet kunnen worden bereikt met over en weer luisteren en uitleggen. Met daarbij ook: dat '*ikke ikke ikke en de rest kan stikken*' geen antwoord is. En laten we wel wezen: het is wel meer gebeurd

dat grote groepen uit andere delen van de wereld zich elders vestigden. Uiteindelijk is dat bijna overal goed gekomen. Je zou voor de grap eens moeten kijken hoeveel mensen voorouders hebben die uit een ander land afkomstig zijn.

1. Kan het EHRM dan niet zorgen dat die ontwikkelingen gestopt worden? Mijn antwoord daarop is kort: "Neen. Dat zal heel moeilijk gaan." Het EHRM controleert of de landen die partij zijn bij het EVRM zich houden aan de plechtige beloftes om de rechten uit het EVRM in hun eigen land te eerbiedigen. En dat gaat vrijwel altijd aan de hand van individuele klachten. Er liggen overigens stapels klachten tegen bijvoorbeeld de maatregelen die Turkije tegen individuele rechters, journalisten en wetenschappers heeft genomen. Maar de meeste van die klachten kunnen niet eens in behandeling worden genomen, totdat op nationaal niveau alle rechtsmiddelen zijn uitgeput.

De oplossing van de uitholling van de democratische rechtsstaat zal vooral een politieke zijn. En dat kan alleen als de andere landen van de Raad van Europa (en waar van toepassing ook de Europese Unie) hun verantwoordelijkheid nemen en met woord en daad duidelijk maken dat bepaalde ontwikkelingen strijdig zijn met de drie aan elkaar verbonden begrippen: democratie, mensenrechten en de rechtsstaat.

En wat ook duidelijk lijkt is dat er wel goede alternatieven moeten zijn. De burger moet niet het gevoel hebben dat zijn of haar lot alleen is verweven met nationaal-populistische partijen en dat hij of zij alleen door die partijen serieus wordt genomen.

Maar zijn er dan alleen maar negatieve dingen te vertellen? Mijn antwoord is ook hier: "Neen". Ik heb daarover hierboven al wat gezegd: veel is veel beter geworden dan vergeleken met de tijd na de Tweede Wereldoorlog.

1. En wat ook positief is: binnen de Verenigde Naties is de laatste jaren weer op een andere manier gewerkt om tot een betere wereld te komen. Ik wijs dan naar de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (*Sustainable Development Goals*) die in september 2015 zijn vastgesteld. Alle landen streven er naar om in 2030 die doelen te hebben bereikt.

Net als de Universele Verklaring uit 1948 is ook hier sprake van een Verklaring. Een Verklaring waarin alle landen zeggen wat er zou moeten gebeuren. Maar dit is zo'n recente Verklaring dat niemand kan zeggen dat hij daar niet meer zo achter staat.

Ook hier citeer ik uit de belangrijke preambule. Omdat ik geen officiële vertaling kon vinden, vermeld ik maar in het Engels:

This Agenda is a plan of action for people, planet and prosperity.

It also seeks to strengthen universal peace in larger freedom.

We recognize that eradicating poverty in all its forms and dimensions, including extreme poverty, is the greatest global challenge and an indispensable requirement for sustainable development.

All countries and all stakeholders, acting in collaborative partnership, will implement this plan.

We are resolved to free the human race from the tyranny of poverty and want and to heal and secure our planet. We are determined to take the bold and transformative steps which are urgently needed to shift the world on to a sustainable and resilient path.

As we embark on this collective journey, we pledge that no one will be left behind.

The 17 Sustainable Development Goals and 169 targets which we are announcing today demonstrate the scale and ambition of this new universal Agenda.

They seek to build on the Millennium Development Goals and complete what they did not achieve.

They seek to realize the human rights of all and to achieve gender equality and the empowerment of all women and girls.

They are integrated and indivisible and balance the three dimensions of sustainable development: the economic,

social and environmental.

The Goals and targets will stimulate action over the next 15 years in areas of critical importance for humanity and the planet

Ik noem de doelen even op:

- 1 einde aan armoede;
- 2 einde aan honger;
- 3 gezondheid en welzijn;
- 4 goed onderwijs;
- 5 vrouwen en mannen gelijk;
- 6 schoon drinkwater en goede sanitaire voorzieningen
- 7 duurzame en betaalbare energie
- 8 fatsoenlijke banen en economische groei;
- 9 innovatie en duurzame infrastructuur;
- 10 minder ongelijkheid;
- 11 veilige en duurzame steden;
- 12 duurzame consumptie en productie;
- 13 klimaatverandering aanpakken;
- 14 bescherming van zeeën en oceanen;
- 15 herstel ecosystemen en behoud biodiversiteit;
- 16 vrede, rechtvaardigheid en veiligheid;
- 17 partnerschappen voor de doelen.

Onder die 17 doelen zijn, zoals hierboven staat aangegeven, nog 169 subdoelen apart geformuleerd. Ook al lijkt het er op het eerste gezicht op dat mensenrechten er maar in beperkte mate in voorkomen als je de preambule en de afzonderlijke subdoelen wat nader bekijkt zit het vol met mensenrechten, vrijheid, gelijkheid en broeder- en

zusterschap, menselijke waardigheid.. En zelfs als dat niet het geval zou zijn geweest: de Duurzame Ontwikkelingsdoelen zijn niet bedoeld om in de plaats te komen van mensenrechten. De landen blijven gebonden aan hun plechtige belofte om die rechten te eerbiedigen.

Die Duurzame Ontwikkelingsdoelen hebben een prachtig leidend motto: *we pledge that no one will be left behind.*

Mooier kan het bijna niet worden gezegd. Daarom moet het maar veel worden herhaald. En zonder daarbij te veel denken: "maar wel mijn eigen volk eerst".

1. Ziedaar wat gedachten. Over de goede voornemens na afloop van de Tweede Wereldoorlog. Over mensenrechten. Over menselijke waardigheid. Over hoe er in die 73 jaar veel is bereikt. Maar ook waar het misging. En over de nieuwste goede voornemens: *we pledge that no one shall be left behind.* Aan ons de taak om daarvoor te blijven vechten. Voor menselijke waardigheid. Voor een waardevolle democratie. Tegen fascisme. Dat zijn we al diegenen verschuldigd die in de Tweede Wereldoorlog hun leven hebben gelaten of in de waagschaal hebben gesteld voor dat hogere doel. Dat zijn we onze medemensen verschuldigd.

GEBORTE DATA OUD-NATZWEILERS

18-05-1922	Skippy	de Vaal
14-07-1923	Ernst	Sillem

AGENDA 2019

Noteer alvast in de nu nog lege agenda's

Jaarlijkse reis naar Natzweiler

12-16 september 2019

Jaarlijkse herdenking NMK Amersfoort

9 november 2019

Deel 4: Nacht und Nebel NN

Zo waren er vaak van die kleine belevissen, net als bij het autorijden, waarbij je dan na afloop denkt: dat is ook weer net goed afgelopen.

Met Bert van der Heiden en Ben Robers, die in verschillende hallen werkten, hield ik soms een ochtendpauze in een verpakking magazijn, dat alleen te bereiken was via een kantoor met een burger erin, die onze morgengroet altijd vriendelijk beantwoordde. We waanden ons daar veilig tot er onverwacht de zwijgende SS-er binnen kwam. Wij wisten niet wat we van deze man te verwachten hadden en simuleerden druk bezig te zijn met de pakkisten. Hij stevende recht op ons af en pas vlak bij begon hij in gebroken Duits: "Ihr habt Glück, dass ich der Erste bin der euch gefunden hat. Ich bin kein Deutscher. Mein Kollege, der Kleine, sucht euch auch und ich warne euch für ihn. Geht nie wieder hier hinein".

Een Tsjechische jood had kans gezien in het Mibau-commando te komen, hoewel vanaf eind 1943 vrijwel alle joden uit de Buchenwald

waren verwijderd. Het was overigens een oude zeurpiet, die keer op keer verkondigde: "ze zullen ervoor betalen wat ze me aangedaan hebben". Tegen mij zei hij vol bewondering: "Ah, du hast ja den Temporalis!". Ik begreep niet wat hij bedoelde. Hij dacht dat ik veinsde hem niet te begrijpen: "ja, ich weiss, das ist sehr gefährlich". Met veel moeite kwam ik er achter, dat hij de streep over mijn huid naar het oor van het even afgezette stalen brilletje, als een studenten-litteken zag, zoals dat vroeger aan sommige Duitse universiteiten in de mode was (Mensur). Waarom juist dit mannetje daar bewondering voor had, viel niet op te helderen.

De dagen gingen relatief snel voorbij en het nieuws van de invasie in Normandië konden we goed volgen, dankzij enige clandestiene luisteraars naar de Engelse radio. Dat gaf veel hoop op een spoedig einde van de oorlog.

30 Aug.(?) 1944 werd Buchenwald gebombardeerd. We hadden al eerder geallieerde vliegtuigen gehoord en zelfs gezien met grote vreugde. 's Morgens 11 uur (na de nachtdienst) werd ik gewekt door een bominslag, waardoor de barak schudde op zijn grondvesten. Het bombardement werd met grote precisie uitgevoerd op de binnen de kamp omheining liggende D.A.W. werkplaatsen en op de naburige binnen een eigen omheining liggen de fabriekshallen van Gustloff-Werke en Mibau. Wij vluchtten dus allen naar de andere kant en lieten ons op de grond vallen als er weer een lading naar beneden kwam. Gelukkig voor ons kwamen de bommen nauwkeurig op de fabrieken, die kort tevoren wegens luchtalarm waren ontruimd op enkele wachtposten na.

Dit ontruimen wegens luchtalarm was pas kort daarvoor voor het eerst gebeurd. Hier valt uit af te leiden, dat men al vermoedde dat ook hier door de geallieerden gebombardeerd zou worden. De verdediging bestond niet uit wapens maar alleen uit de aanwezigheid van vele duizenden gevangenen. Wellicht is uitgelekt dat er onderdelen voor de gevreesde V-wapens werden gemaakt. Helaas is kennelijk niet uitgelekt dat de productie vrijwel waardeloos was.

Er waren geen schuilkelders en bij luchtalarm ging je groepsgewijs

het omringende bos in, waar omheen een ring gewapende wachtposten lag. In het stuk bos tussen de D.A.W. en de apart gelegen grote hallen kwam een regen van brandbommen terecht tussen de daar schuilende gevangenen en veroorzaakte honderden doden en gewonden. Bovendien begon het bos te branden, zodat iedereen probeerde uit het met dikke rookwolken gevulde stuk bos weg te komen. Tot overmaat van ramp hielden de wachtposten zich aan hun opdracht en schoten op iedereen die aan hun kant het bos uitkwam, totdat een paar officieren daar een eind aan maakten. Het was een rampzalige en chaotische toestand daar juist buiten het kamp.

Rode Kruis wagens en personeel, dat op eigen initiatief kwam aanrijden uit Weimar, werden tot het ramp terrein toegelaten. Er waren naar verhouding veel Duitse burgers en SS-ers bij de slachtoffers, doordat velen als bewakers in de fabrieken gebleven waren en doordat SS-behuizingen mee gebombardeerd waren. In deze nood ontstond een merkwaardige verbroedering bij het helpen der gewonden naar de af en aan rijdende ambulances, totdat deze niet meer terugkwamen en de resterende gewonde gevangenen door vrijwilligers naar het Revier werden gedragen. De poort stond gewoon open en er moet ook een stuk van de omheining zwaar gehavend zijn geweest; toch schijnt er niemand te zijn gevlucht. We hadden het gevoel dat de oorlog bijna was afgelopen.

Het tegendeel was het geval: het bestaan van heel Buchenwald was in gevaar door gebrek aan discipline (de mitrailleurs op de wachttorens werden op het kamp gericht) en door gebrek aan water. De watervoorziening was grondig beschadigd en pas tegen de avond was alleen wat drinkwater beschikbaar via een 1 ½ km lange brandslang; voor circa 20.000 man.

's Avonds om 10 uur werden nog vrijwilligers gevraagd om aan de waterleiding te werken. Weer waren het overwegend Hollanders die hiervoor kwamen opdagen, evenals dat bij het dragen der gewonden het geval was geweest¹. Er bleken slechts een paar monteurs nodig te zijn en we gingen verder slapen; totdat om ½ 4 's morgens weer

dringend dragers werden gevraagd. We werden naar het eind van de spoorbaan gedirigeerd en in de eerste ochtendschemering troffen we daar een hele serie goederenwagens met gewonden aan.

Teruggestuurd uit Weimar op hoog bevel van de SS. De verbroedering had maar kort geduurd!

Die dag en ook de volgende sjuwden we heel wat af. De mensen in het Revier raakten aan het eind van hun krachten en hun middelen.

De tweede dag droegen we lijken van het Revier naar het crematorium. De taferelen die zich in die dagen aan ons voordeden, tarten iedere beschrijving.

En passant namen we een keer een overleden roodvonk-patiënt mee uit een speciaal geïsoleerde barakken groep; kort daarna lag ikzelf in de roodvonk-barak met dagenlang hoge koorts en een middenoorontsteking. Wegens besmettingsgevaar duurde het vijf weken voor een roodvonk-patiënt voordat hij weer in de roulatie mocht. Hoewel ten strengste verboden, zag Jos toch kans mij enkele malen wat goed voedsel uit pakketten te brengen. Ik hield tot het laatst wat verhoging en had niet veel eetlust. Achteraf duidelijk dat toen de tbc-infectie zijn kans heeft gekregen, waarmee ik later thuis kwam. Tegen de oorontsteking werd ik met waterstofperoxide behandeld door een Franse arts en tegen de hoge koorts met zweetbaden door de Duitse kamerchef.

Een sympathieke jonge Rus, die schuin boven mij lag, Konstantin Kowriga, wist in het Duits allerlei te vertellen: over de geheime organisatietjes ("Blatt" noemde hij dat) van zijn landgenoten waar hij niet aan mee wilde doen; over toestanden in Rusland waar het veel beter was dan in Duitsland (vrijwel altijd genoeg brood en spek); maar ik memoreer hem hier speciaal om zijn verhaal van een belevens in een kolenmijn in het Ruhrgebied, waar hij eerst te werk was gesteld: daar was in de mijn een opzichter vermoord en 10 Russen waaronder hij ook, werden van die moord verdacht. Niemand bekende. Toen werd gedreigd dat ze dan alle 10 doodgeschoten zouden worden, kwam er één naar voren en zei: "ich!". Onmiddellijk reageerden enkele en daarop alle anderen door ook naar voren te dringen en om het hardst "ich!" te roepen.

Begin oktober kwam ik nog wat wankel weer uit het 'klein Lager', zoals de met prikkeldraad afgezette barakken groep voor de erg besmettelijke ziekten werd genoemd. Er was een prettig baantje voor mij georganiseerd als hulp-oppasser Stubendienst in een barak met enkele maanden eerder gearriveerde Nederlanders, die elkaar om het hardst bestalen en er een grote bende van maakten.

De bedoeling was dat enkele ouderen hier orde zouden scheppen. Dit waren de vaandrig Aalt van Ramshorst en Jos, met Bert van der Heiden en mij als hulpkrachten. Het waren merendeels zwarthandelaars, diefstafjes, tegen de lamp gelopen gedepoteerde werkkrachten, enz. Nogal wat Amsterdammers er bij.

Zeer brutale figuren zaten erbij voor wie niets te gek was. Zo ging er een op een morgen direct na het appèl domweg naar de Lagerführer, die bij de poort stond, en liet hem zien dat hij en zijn kameraden op slippers moesten lopen. In de kou en de modder was dit ook idioot. Deze moedige daad had onverwacht groot succes: de Lagerführer liet direct nagaan of er geen schoenen waren, en toen bleken er juist een paar honderd uitstekende leren schoenen te zijn, die de prominenten van de Bekleidungskammer voor zichzelf en hun vriendjes hadden gereserveerd. Alle nieuwe Hollanders die op slippers liepen, moesten meteen van een paar goede schoenen worden voorzien.

Een typische 'zware jongen' kwam bij mij met het verzoek zijn leren jas te gaan halen uit de aardappel –kelder. Hij was daar door een bovengronds luik ingesprongen, maar was bij het weggaan lastiggevalen door drie Russen van het aardappelschil-commando, waardoor hij bij het naar buiten klimmen zijn jas had moeten achterlaten. Dergelijke ongedisciplineerde staaltjes zou een Duitser nooit uithalen.

Anderzijds was het onderling stelen in de barak voor de zwakkeren zeer demoraliserend en het werkte als een sneeuwbal. Hier moest een eind aan komen. Jos en Aalt van Ramshorst hielden een paar donderredes en Aalt liet enkele stevige dieven flink aftuigen door een stoere slager-amateurbokser. Hierdoor werd vertrouwen in de leiding

bij de goedwillende meerderheid verkregen en werd het stelen een riskante en uitzonderlijke zaak.

Wordt vervolgd in de volgende Natzweilerberichten.

Niets uit deze uitgave (of via de website) mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotografie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Bart vd Pot, neef van Bart vd Pot..

HET NEDERLANDSE RODE KRUIS EN DE POLITIEKE GEVANGENEN 1940-1945

Presentatie in het Verzetsmuseum, 10 december 2018

Inleiding

Om direct het thema van vandaag duidelijk te maken begin ik met een citaat:

De honger en ellende was die dagen al ontzettend voor ons allemaal, en het werd bij de dag erger, dat het niet kon uit blijven dat er al gauw een paar dood gingen, omgekomen van de honger, ellende en de felle kou, want deze was ontzettend, deze liep van 20 tot 28 graden onder nul. De Hollanders hadden zich met papieren en vodden wat ze maar konden vinden ingewikkeld tegen deze kou. En iedere dag vroegen wij ons af, waarom komt er nu nooit een pakketje van het Rode Kruis voor ons, terwijl de Fransen, de Polen, Belgen, Noren, Denen, altijd pakketten kregen. Bij de Noren en Denen was het zo erg dat zij het voedsel dat het lager verstrekke zoo wat nooit nodig hadden. En als je dat altijd maar aanschouwde dan huilde je inwendig, dat de anderen altijd wat kregen en de Hollanders zoo wat nooit. [...] Maar steeds weer kon je de roep van de Hollanders over het kamp horen: waarom sturen ze ons nou nooit eens een pakketje; deze roep ging uit van de levende, en stervende Hollanders.

Dit schreef Jacobus Scheringa na de oorlog aan Expogé. Hij was in september 1944 bij het naderen van de geallieerden uit Vught naar Sachsenhausen gevoerd. Een man uit de arbeidersklasse, niet

iemand met een belangrijk netwerk, geen bekende (verzets)man zoals Koos Vorrink die meer dan dertig familiepakketten ontving.

Vorrink en andere overlevende politieke gevangenen lieten na hun terugkeer weten dat Nederlanders niets kregen van het Rode Kruis en van de Nederlandse regering, terwijl gevangenen van andere nationaliteit die wel kregen. Bovenop dit gebrek aan pakketten met voedsel en andere noodzakelijke middelen om het barbaarse regime te overleven, was er de kritiek dat de overlevende gevangenen na hun bevrijding verstoken bleven van hulp van de Nederlandse overheid en het Nederlandse Rode Kruis (NRK).

Het na de bevrijding aangestelde bestuur had de hand in eigen boezem gestoken om uit te laten zoeken of de naoorlogse klachten over het gebrek aan hulp terecht waren. Het stelde een commissie in onder voorzitterschap van Koos Vorrink, die verder bestond uit drie voormalige verzetsmensen en een lid van het nieuwe NRK-bestuur die tijdens de oorlog secretaris van het bestuur was geweest. De commissie breidde het onderzoek eigenmachtig uit naar de regering in ballingschap en het tijdelijke, in juni 1940 opgerichte *London Committee of the Netherland Red Cross*.

Wat het NRK en 'Londen' volgens de conclusies van het rapport vooral werd verweten was "een tekort aan initiatief, durf en fantasie en een teveel aan formalisme en bureaucratie". De commissie concludeerde dat hierdoor "duizenden Nederlanders het leven hebben verloren welke, naar menselijke berekening, bij tijdige hulpverlening zouden zijn gered". Dr. L de Jong en ook de historicus Martin Bossenbroek van de Stichting Onderzoek Terugkeer en Opvang stelden dit aantal later bij tot "enkele honderden".

Vanmiddag gaan we het hebben over het Nederlandse Rode Kruis en de vraag of en hoe deze humanitaire organisatie hulp bood aan politieke gevangenen, burgers die de bezetter beschouwde als zijn vijanden en als zodanig vervolgde. Om een beter beeld te krijgen kijken we eerst naar de politieke gevangenen: wie waren zij en om hoeveel mensen gaat het eigenlijk? Verder is het nodig te kijken naar het NRK als organisatie tijdens de bezetting en de internationale kaders waarin humanitair werk tijdens de oorlog mogelijk was. Vervolgens kijken we naar de praktijk: pakketzendingen aan politieke gevangenen in Nederlandse en de Duitse kampen en gevangenissen, en – kort – de repatriëring.

Kaders

Politieke gevangenen

Het begrip 'politieke gevangenen' spreekt niet voor zichzelf, het is eigenlijk een containerbegrip van na de oorlog en volgt de categorisering van de Duitse autoriteiten niet. Volgens dr. L. de Jong waren 'politieke gevangenen' "allen die, los van de vraag of zij tot een bepaalde politieke of godsdienstige groepering behoorden, op grond van daden die van een anti-Duitse gezindheid blijk gaven, hun vrijheid verloren". In de praktijk werden na de oorlog onder meer de volgende groepen tot 'politieke gevangenen' gerekend:

- Verzetslieden (sabotage, spionage, hulp aan onderduikers, werk voor de illegale pers)
- Communisten
- Mensen die zich aan de arbeidsinzet hadden onttrokken
- Jehova's getuigen die om religieuze redenen tegen het nationaalsocialisme waren en doorgingen met Bijbelstudies en evangelisatie
- Studenten die weigerden de loyaliteitsverklaring te tekenen
- Mensen die economische delicten hadden gepleegd

Het ging om mannen en vrouwen, mensen met belangrijke functies en 'gewone mensen'. Een aparte categorie was die van de zogenoemde *Nacht und Nebel* gevangenen. Dit waren verzetsmensen die de nazi's veroordeelden om spoorloos te verdwijnen. Deze speciale straf was op instigatie van Hitler zelf ingesteld. Zij werden naar *Nacht und Nebel*-kampen gevoerd, zoals Natzweiler-Struthof in de Elzas, of naar Groß-Rosen in Silezië, in het huidige Polen. De gevangenen werden barbaars behandeld, kregen nauwelijks te eten en moesten zware dwangarbeid verrichten, de bedoeling was tot de dood erop volgde. Ze mochten geen brieven schrijven of ontvangen, de familieleden mochten niet weten waar de gevangenen verbleven en die werden bij overlijden niet op de hoogte gesteld.

Een exact aantal politieke gevangenen is moeilijk te geven. Er zijn uiteenlopende schattingen, die verschillen afhankelijk van de vraag welke categorieën gevangenen werden meegeteld. Volgens

het rapport van de Commissie Vorrink, die de groep zeer ruim nam, ging het om:

- Weggevoerd naar Duitse concentratiekampen en gevangenissen: 29.000
- Overledenen in Duitse concentratiekampen en gevangenissen: 18.000
- Vermisten: 2.400
- Na de bevrijding gerepatrieerd: 7000

Dat deze cijfers geen precies beeld geven blijkt wel uit het feit dat van de 29.000 weggevoerden 2.600 ontbreken. Het Informatiebureau van het NRK, dat na de oorlog de taak had om onderzoek te doen naar de lotgevallen van de mensen die door de Duitsers waren vervolgd en weggevoerd, neemt de categorieën ook ruim en geeft informatie over aantallen. Het verslag uit 1953 bevat bijgestelde cijfers: er zouden 20.000 'politieke gevangenen' zijn overleden en 60 waren nog vermist. De geschatte aantallen van L. de Jong en Johannes Houwink ten Cate zijn lager.

Het Nederlandse Rode Kruis

Het Nederlandse Rode Kruis werd 151 jaar geleden opgericht, in 1867. Het was geen grote organisatie in vergelijking met de nationale verenigingen in sommige andere landen. In 1939 waren er 129 plaatselijke afdelingen, 30.100 leden en 20.000 vrijwilligers.

Het hoofdbestuur bestond uit elitaire conservatieve mannen, van wie ongeveer de helft van adel was; verder waren artsen en hoge militairen (al dan niet buiten dienst) lid van het bestuur. De enige vrouw was prinses Juliana, die haar vader prins Hendrik in 1934 als voorzitter was opgevolgd. Ze was tijdens de bezetting afwezig; zij was met de twee prinsesjes op 13 mei naar Londen gevlucht, waarna zij begin juni uit veiligheidsoverwegingen en op aandrang van haar moeder naar Canada ging. Engeland werd immers op dat moment

ook bedreigd en de Oranjedynastie moest beschermd worden.

Vanaf het begin van de bezetting verkeerde het NRK in een isolement: er was geen contact met regering in Londen, met Genève of met het tijdelijke *London Committee of the Netherland Red Cross*. Contact met het Internationale Rode Kruis (IRK) zou tijdens de bezetting alleen mogelijk zijn onder het toezicht van de bezetter.

Het NRK ressorteerde voor de oorlog onder het ministerie van Defensie, dat na de Duitse inval werd ontbonden. Het NRK kwam toen onder het departement van Sociale Zaken, waar (waarnemend) secretaris-generaal ir. R.A. Verwey de scepter zwaaide. Hij fungeerde als buffer en als verbinding met de Duitse autoriteiten en werkte samen met Oostenrijker Friedrich Wimmer, de *Generalkommissar voor Verwaltung und Justiz*. Verwey zette het hoofdbestuur onder druk om de 'wensen', geboden en verboden van de bezetter uit te voeren. Dat deed hij samen met Wimmer en met dr. Gero Reuter. Deze was arts, voor de oorlog werkzaam in het noord Duitse Oldenburg. Vanaf juli 1940 was hij *Obermedizinalrat* bij Volksgezondheid onder Wimmers *Generalkommissariat*. Reuter had zelf voor deze positie binnen het bezettingsbestuur in Nederland gesolliciteerd. In september 1941 werd hij formeel de vertegenwoordiger van het Duitse Rode Kruis in Nederland. Hij was in 1935 toegetreden tot de NSDAP, was dus een nationaalsocialist, en behoorde oorspronkelijk niet tot het Duitse Rode Kruis, dat na 1933 volledig was genazificeerd.

Wanneer ik het NRK-bestuur moet karakteriseren, kan ik zeggen dat – hoewel het erop lijkt dat een enkeling uit het bestuur bewondering had voor de georganiseerdheid van de Duitsers – zeker niet gesproken kan worden van een pro-Duitse houding. Het bestuur boog mee met de bezetter ten einde zoveel mogelijk de toegestane taken, bijvoorbeeld ten behoeve van de krijgsgevangenen, uit te voeren. We spreken als historici dan van accommodatie, zoals we dat zien in vrijwel alle geledingen van de Nederlandse samenleving tijdens de bezetting. Geen collaboratie. Verschillende bestuursleden leden persoonlijke verliezen door de hand van de Duitsers, zoals secretaris-generaal Offerhaus, wiens zoon in het eerste OD proces ter dood was veroordeeld en in Sachsenhausen werd terechtgesteld. Een ander bestuurslid, baron Van Tuyll van Serooskerken, verloor een zoon bij de slag in de Javazee; een andere zoon zat in een krijgsgevangenkamp, terwijl weer een andere zoon in het verzet zat. Zelf had hij onderduikers op zijn landgoed.

De randvoorwaarden voor humanitaire hulpverlening: Genève, Duitsland en geallieerden

Het Internationale Rode Kruis was in 1863 opgericht. Centraal stond het kernbegrip menslievendheid. Hieruit kwamen zes andere grondbeginselen voort, zoals onpartijdigheid, neutraliteit en onafhankelijkheid. Deze grondbeginselen waren nodig om het humanitaire werk te kunnen doen. Veel landen erkenden en ratificeerden de Conventies van Genève, waarin de regels voor de hulpverlening waren vastgelegd. In de conventie van 1929 was de hulp voor soldaten en krijgsgevangenen van de oorlogvoerende partijen geregeld. Er was echter geen mandaat voor humanitaire hulp aan burgers die door oorlogvoerende of bezettende partijen werden gezien als vijanden. Tijdens de Tweede Wereldoorlog ging het dan voornamelijk om de ruime groep van 'politieke gevangenen', Joden en Roma en Sinti. Hulpverlening was altijd afhankelijk van de welwillendheid van de oorlogvoerende partijen.

We denken dan in de eerste plaats aan het nazi regime. Duitsland had de conventies van Genève ondertekend en geratificeerd. Voor de nazi's was dat belangrijk vanwege de Duitsers die krijgsgevangenen waren gemaakt. Hulp aan krijgsgevangenen, gijzelaars en civiel geïnterneerden van andere nationaliteiten stonden zij dus toe, maar in de praktijk bleek dit vaak problematisch.

Burgergevangenen vielen zoals gezegd buiten de mandaten. Maar eind 1942 werd het Duitse beleid 'versoepeld'. Himmler besloot dat politieke gevangenen pakketten van het IRK mochten ontvangen. Dit gold echter niet voor Joden, Russen en *Nacht und Nebel* gevangenen. De pakketten moesten voorzien zijn van naam, kamp en kampnummer. De Duitsers gaven echter geen informatie aan het IRK over de verblijfplaats van die gevangenen. Dat moest het zelf maar uitzoeken. Daarnaast mochten politieke gevangenen particuliere pakketten ontvangen. Familieleden kregen wel informatie over de gevangenen.

Wat de geallieerden betreft zou je denken dat zij wel voorstander waren van humanitaire hulp aan de mensen die door het nazi regime – de vijand – werden vervolgd. Zij voerden echter een blokkade in voor de invoer van goederen en valuta naar neutrale en bezette landen. Ook goederen bestemd voor de humanitaire hulpverlening vielen hieronder. Dergelijke goederen zouden in handen kunnen vallen van de vijand waardoor de oorlog verlengd zou

worden. Alleen wanneer het Rode Kruis controle kon uitoefenen op de juiste distributie van de hulpgoederen werd hulp toegestaan. Vooral Churchill en het Britse *Ministry of Economic Warfare* hielden hier streng de hand aan. Prioriteit was het Duitse Rijk te verslaan, niet de hulp aan slachtoffers van de nazi's. Begin 1944 stelde president Roosevelt de *War Refugee Board* in, die probeerde de blokkade iets te versoepelen ten behoeve van de humanitaire hulpverlening.

De praktijk

Hulp aan politieke gevangenen in Nederland

Het NRK heeft zich tijdens de bezetting bezig gehouden met hulp aan de politieke gevangenen in Nederlandse kampen en gevangenis. Maar de initiatieven kwamen van buiten het bestuur. De voorzitter van de afdeling Den Haag, Dr. Dietz, begon met pakketten voor gevangenen in het Oranje Hotel. Het bestuur ging daarin mee en de actie werd uitgebreid naar de gevangenis van Utrecht en andere gevangenis. Rondom de kampen Haaren, Vught en Amersfoort ontstonden groepjes helpers uit de plaatselijke bevolking en de Rode Kruisafdelingen in de omgeving. Ook hier sloot het NRK-bestuur zich bij aan. Zo ontstond het zogenoemde Comité Vught. De secretaris generaal of de eerste ondervoorzitter van het NRK zaten de vergaderingen voor. Het was een divers gezelschap van Rode Kruismensen, plaatselijke helpers, fabrikant Redelé van de koekjesfabriek in Dordrecht en het hoofd van het Rijksbureau voor de Voedselvoorziening in Oorlogstijd.

Loes van Overeem is wellicht de bekendste naam van de Rode Kruishelpers, vooral vanwege haar steun aan de gevangenen in kamp Amersfoort. Zij ging zelfs zover dat zij na de fusillades en de wegvoering van de overige gevangenen uit Vught bij de nadering van de geallieerden in september 1944 haar intrek nam in kamp Amersfoort. Ook Charlotte van Beuningen-Fentener van Vlissingen uit Vught, die los van het NRK begonnen was met hulpverlening, werd betrokken bij het Comité Vught. Een andere belangrijke vrouw was Anna Maria Le Cosquino de Bussy – van der Lelie uit Amsterdam. Zij was medeoprichtster van de KP-Amsterdam. Zij deed veel voor politieke gevangenen, stuurde particuliere pakketten naar kampen in Duitsland en wist zelfs voor elkaar te krijgen dat zij pakketten kon sturen naar Natzweiler. Daarover had zij contact met het Haagse bestuur, dat echter niet inging op haar verzoek om mee

te werken met haar pakkettenactie. Dit behoorde niet tot de taak van het NRK. Het bestuur wilde haar wel met geld steunen maar alleen voor activiteiten die binnen de kaders van het NRK-werk pasten.

Hulp voor politieke gevangenen in Duitse kampen en gevangenissen
Het Haagse bestuur heeft dus geen pakketten gestuurd naar de kampen en gevangenissen in Duitsland. Het heeft wel via-via een proefzending laten uitvoeren, maar die liep op niets uit. Het sturen van pakketten naar de Duitse kampen was verboden, en het bestuur durfde het niet aan dit illegaal te doen, zoals onder meer duidelijk wordt uit het pakkettenrapport van de Commissie Vorrink. Dat was in strijd met de conventies van Genève, omdat het inging tegen de grondbeginselen neutraliteit en onpartijdigheid. Bovendien, en dat is de realiteit van de bezetting, stond het bestuur onder streng toezicht van Reuter en Wimmer, en zelfs Seyss-Inquart hield het bestuur in de gaten. Bij de humanitaire activiteiten die wel toegestaan waren, zoals pakketzendingen naar de gijzelaars in Buchenwald en naar krijgsgevangenen werd het bestuur vaak tegengewerkt en beknot. Hulp aan Joden was direct al in de kiem gesmoord. Het bestuur wilde de toegestane hulpverlening aan krijgsgevangenen en civiel geïnterneerden niet in gevaar brengen door tegen de Duitse autoriteiten te provoceren. Evenmin heeft het moeite gedaan om adressen van politieke gevangenen in de Duitse kampen te verzamelen, omdat dit toch contact met illegalen zou betekenen.

Wie dat wel deed was Nettie Ross-Regeur die bij het Informatiebureau van het NRK werkte. Haar man was gearresteerd en ter dood veroordeeld, maar hij kreeg gratie en werd naar een gevangenis in het Duitse Siegburg overgebracht. Door toeval kwam zij bij het Informatiebureau in contact met een gedelegeerde van het IRK in Berlijn, dr. Jean Friedrich, die onder toezicht van de Duitsers het hoofdbestuur bezocht. Hij vroeg naar haar persoonlijke omstandigheden en toen zij vertelde dat haar man in Duitsland gevangenzat, bood hij aan vanuit Genève een pakket naar hem te laten sturen. Hij zei dat net bereikt was dat het IRK vanuit Genève pakketten mochten sturen naar gevangenenkampen in Duitsland en in de bezette gebieden, "wanneer de namen in Genève bekend zijn". Friedrich had, zo vertelde hij haar, het NRK-bestuur gevraagd namen te verzamelen, maar het antwoord was dat dit niet op de weg lag van het Rode Kruis.

In één dag tijd verzamelde zij toen voor het vertrek van

Friedrich de namen en 'adressen' van 60 Nederlandse gevangenen in Duitsland. Dit was het begin van een actie die tot september 1944 duurde, waarbij zij *à titre personnel* 5163 namen en adressen van politieke gevangenen voor het IRK verzamelde. Ze stuurde de lijsten illegaal door naar Genève. Daar kwamen ze terecht bij Jonkheer Carel Flugi van Aspermont.

Zijn naam wordt genoemd in het pakkettenrapport en ook in het werk van L. de Jong, maar ik heb veel meer materiaal in het Nationaal Archief over zijn werk aangetroffen. Het is onthullend materiaal waaruit terughoudende houding van 'Londen' overduidelijk blijkt. Ook de moeilijkheden die de geallieerden opwierpen met hun blokkade, die zij niet voor de hulp aan de kampen wilden versoepelen. Tegelijkertijd komt er een dramatisch beeld naar voren van de enorme inzet van Flugi van Aspermont

Deze woonde de eerste jaren van de bezetting in Den Haag. Hij had begin 1943 een Zwitsers paspoort ontvangen uit Zwitserland, waar zijn familie oorspronkelijk vandaan kwam. Op verzoek van NRK-voorzitter Van Lynden vertrok hij in de zomer van 1943 met vrouw, twee kinderen en een hondje naar Zwitserland om NRK-belangen te behartigen. Hij mocht (en kon) van daaruit echter niet meer communiceren met het NRK in Den Haag. Hij zocht contact met het IRK en werd *agent de liaison* van De Vos van Steenwijk, de gedelegeerde in Zwitserland van het *London Committee of the Netherland Red Cross*. Anderhalf jaar lang werkte hij onbezoldigd, pas begin 1945 werd hij gesalarieerd. Hij en zijn gezin leefden van een toelage van het Nederlandse gezantschap in Bern, zoals de meeste Nederlandse vluchtelingen in Zwitserland. Na de oorlog betaalde hij die – 'tot op de laatste cent', zoals hij later verklaarde - terug.

In de zomer van 1943 nam hij zich voor alles te doen om pakketten te versturen naar politieke gevangenen in de Duitse kampen. Later werkte hij ook samen met de uit Amsterdam afkomstige Joodse vluchteling Max Gans om pakketten voor Joden in Bergen-Belsen en Theresienstadt te sturen. De pakketten werden op zijn verzoek door het IRK verzonden, via zijn contactpersoon Jean-Etienne Schwartzberg, hoofd van een speciale afdeling *Division d'Assistance Spéciale*.

Er was nauwelijks financiering door het *London Committee* en regering in Londen. Daar vond men het geen prioriteit om met de geallieerden tot een oplossing te komen voor de

blokkademaatregelen en de valutaproblemen, zoals het de Noren in Londen wel was gelukt een geheime afspraak te maken. Flugi besteedde het honorarium dat hij voor lezingen ontving aan de pakketten. Soms schoot De Vos van Steenwijk bedragen voor, waarvan niet duidelijk is of hij die wel terugkreeg uit Londen. Flugi en De Vos van Steenwijk lieten zelfs per telegram contact opnemen met prinses Juliana om via president Roosevelt, met wie zij regelmatig contact had, invloed op de Britse *Ministry of Economic Warfare* uit te oefenen.

Uit de rapporten van Flugi blijkt dat hij in ieder geval 3.849 pakketten via het IRK naar Nederlanders in de Duitse kampen en gevangenen heeft verzonden. Dat een deel daarvan bij de geadresseerden aankwam blijkt uit de ontvangstbewijzen die getekend terugkwamen. De rapporten van Flugi zijn niet helemaal duidelijk over het aantal, maar het zou om ruim 1900 ontvangstbewijzen gaan.

Daarnaast was er een pakkettenactie van de afdeling Maastricht, die tot september 1944 doorging. Zo werden naar schatting 7000 pakketten naar gevangenen in Duitsland, België en Frankrijk gestuurd. De Rode Kruismannen van Maastricht vroegen geen toestemming van de Duitse autoriteiten; zij deden het gewoon. Volgens het naoorlogse verslag van de afdeling Maastricht gingen de mannen de Duitse *Dienstpoststelle* binnen, namen Duitse dienstzakken, vulden deze met pakketten voorzien van de namen en adressen van de gevangenen, bonden de zakken dicht en voorzagen ze van een Duits postlabel, waarop vermeld: 'Postamt Berlin. Königliche Schwedische Gesandtschaft. Deze postzakken gingen dan met 'Urlaub-treinen' naar Aken, waarvandaan zij werden doorgezonden naar Berlijn. Adriaan Millenaar, een Nederlander die bij het Zweedse Gezantschap werkte, zorgde voor de doorzending naar de politieke gevangenen. Aan de hand van de bij de pakjes ingesloten antwoordkaarten die werden teruggestuurd, is er zekerheid dat 2066 pakketten hun bestemming bereikten. 78 daarvan kwamen aan bij politieke gevangenen in Nederland.

Het werk van de afdeling Maastricht en van mensen als Nette Ross-Regeur en Carel Flugi van Aspermont zal een druppel op de gloeiende plaat zijn geweest. Bovendien zullen de pakketten regelmatig door de Duitse bewakers geplunderd zijn. Maar het

betekende wel dat er aan de politieke gevangenen werd gedacht; dat mensen grote moeite deden hulp te bieden, tegen de verdrukking in. Hier zien we dat er inderdaad moed en fantasie nodig was om de regels van de bezetter te omzeilen, of om binnen de beperkingen van de strijdende partijen wegen te zoeken om toch iets voor mensen in nood te betekenen.

De repatriëring

Ik kan vanmiddag slechts kort stilstaan bij de repatriëring. De meeste overlevenden kwamen op eigen kracht terug naar Nederland – lopend, fietsend, liftend, met paard en wagen – of door de hulp van de geallieerden, Fransen of Belgen. Sommigen kregen onderweg hulp van het IRK. Duidelijk is dat de repatriëring vanuit Nederland niet goed verliep. Een van de oorzaken was dat de regering in ballingschap de repatriëring slecht had voorbereid. Er was sprake van een competentiestrijd tussen twee partijen die beiden plannen maakten. Maar ook de late bevrijding van Nederland was een factor, vooral in vergelijking met België en Frankrijk. Daar waren al vanaf de zomer van 1944 voorbereidingen getroffen voor de repatriëring die direct na de val van het Duitse Rijk zou beginnen.

Wat het NRK betreft: dat kreeg nauwelijks een rol toebedeeld bij de repatriëring, wel in de opvangcentra binnen de eigen grenzen. Uit het archiefmateriaal blijkt dat het NRK voorbereidingen had getroffen, zo goed en zo kwaad als het kon. Ook dat ambulances – medische hulpkonvooiën – van het NRK toch naar Duitsland gingen. Soms ‘wilde acties’ vanuit de oostelijke grensstreken, maar ook de konvooiën om zieken op te halen uit Dachau en Buchenwald.

Tot slot

Dat het naoorlogse NRK-bestuur een onderzoekscommissie instelde was zeer te prijzen, en ik ken geen andere organisaties die zo kort na de oorlog een kritisch onderzoek hebben laten uitvoeren naar hun activiteiten in bezettingstijd. Uit de archiefstukken bij het NRK blijkt ook dat de naoorlogse bestuursleden zich de houding van hun voorgangers tijdens de bezetting erg aantrokken. De Nederlandse regering heeft eveneens onderzoek laten uitvoeren, door de zogenoemde Parlementaire Enquête Commissie en door de Commissie Cleveringa. Hun conclusies kwamen er kort gezegd op neer dat er geen juridisch verwijtbare zaken waren gebeurd. Het verschil tussen het rapport-Vorriink en de overheidscommissies was

dat het pakkettenrapport een humanitaire beoordeling gaf en de andere twee een juridische.

Het is een onweerlegbaar historisch gegeven dat het NRK-bestuur ernstig door de bezetter werd beknot. Op legale wijze kon het niets doen voor de politieke gevangenen in Duitse kampen. Maar het is ook duidelijk dat het als humanitaire organisatie niet aandurfde wat anderen wel durfden. “Een te kort aan initiatief, durf en fantasie en een teveel aan formalisme en bureaucratie” zien we niet alleen bij de regering in Londen en het *London Committee* maar ook het NRK.

Ik besluit met een afbeelding die ik jaren geleden los in het oorlogsarchief van het NRK vond en die me altijd is blijven intrigeren. Waarvoor die precies is gemaakt weet ik niet, maar ik hoorde dat het beeld zou zijn opgenomen in een Rode Kruiskalender enkele jaren na de oorlog. De allegorische voorstelling van de hulpverlening door het Rode Kruis doet vermoeden dat het NRK toen al niet meer doordrongen was van het falen van de organisatie tijdens de oorlog, dat het de eigen grondbeginselen niet had kunnen waarmaken voor belangrijke aantallen burgers.

Tijdens deze bijeenkomst heeft mevrouw Inge Brakman, directeur Rode Kruis nogmaals aangegeven dat de excuses, gemaakt tijdens de presentatie van dit boek in Amsterdam, ook gericht waren aan de politiek gevangenen.

BRIEF COVVS AAN NEDERLANDSE SPOORWEGEN

Van verschillende kanten bij diverse vriendenkringen zijn er vragen binnengekomen n.a.v. de schadevergoedingen aan de Joodse gemeenschap in Nederland.

Het COVVS heeft daarom onderstaande brief aan de heer van Boxtel gestuurd.

Aan de directie van de NS
t.a.v. de heer R. van Boxtel

Laan van Puntenburg 100
3511 ER Utrecht

Amsterdam 7-12-2018

Geachte mijnheer van Boxtel.

Recentelijk vernamen wij uit de media de uitkomst van het overleg van de NS directie met de heer Salo Muller. De NS denkt aan en schadeloosstelling aan de slachtoffers van de transporten die de NS in de jaren 1940-1945 naar de concentratiekampen deed.

Namens de aangesloten organisaties van het Centraal Orgaan Voormalig Verzet en Slachtoffers (COVVS) brengen wij het volgende onder uw aandacht: ook verzetsslachtoffers werden met de treinen van de NS naar de diverse concentratiekampen afgevoerd.

Die transporten gingen o.a. naar; Bergen Belsen, Buchenwald, Dachau, Mauthausen Natzweiler/Struthof. Zo zijn bijvoorbeeld treinen ingezet bij de ontruiming in september 1944 van KL Herzogenbusch (kamp Vught) waarvan de vrouwen naar Ravensbrück werden getransporteerd en de mannen naar Sachsenhausen.

Wij stellen voor om op korte termijn hierover met u van gedachten te wisselen.

Hoogachtend,

Dik de Boef (voorzitter COVVS)

VAN DE PENNINGMEESTER

Ook in deze Nieuwsbrief kan de penningmeester niet genoeg benadrukken heel blij te zijn met alle donaties! Zij dankt de gulle gevers van harte.

Alvast veel dank!

Voor de goede orde vermelden we nog een keer dat diegenen die de Nieuwsbrief als platte tekst willen blijven ontvangen voor **2019** weer het bedrag van € 20,00 euro moeten overmaken op onze rekening: **NL26INGB0000394148**. Vanzelfsprekend krijgen de oud-Natzweilers deze gratis toegestuurd.

VERZOEK OM VASTE DONATIES

Het bestuur is meer en meer bezig de geschiedenis van het kamp en de oud-gevangenen te digitaliseren, de Nieuwsbrief wordt gemaakt en verspreid, er is soms acte de présence bij herdenkingen van andere vriendenkringen waar een krans gelegd wordt. Zo zijn er toch vaste onkosten per jaar, zonder echte vaste inkomsten.

Aangezien wij een stichting zijn en geen leden hebben die een bepaalde contributie betalen vragen wij nu om uw regelmatige (per maand of jaarlijks) bijdrage.

U kunt dit storten op:

Stichting Vriendenkring van Oud-Natzweilers

Rekeningnummer: NL26INGB0000394148 ovv Donatie 2018

Bij voorbaat zeer veel dank!

GIROLOTERIJ

De activiteiten van de Stichting Vriendenkring van Oud-Natzweilers, waaronder de uitgave van dit blad, worden mede mogelijk gemaakt door de opbrengsten uit de Giroloterij en de Bankloterij. Uw deelname aan de Giro- en of Bankloterij wordt daarom van harte aanbevolen.

Vfonds, Nationaal Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg.

Binnen organisaties van oorlogsgetroffenen vallen steeds meer directbetrokkenen weg door vergrijzing en overlijden. Het Vfonds ondersteunt een respectvolle afbouw van deze organisaties, eventueel door samenwerking of samenvoeging te stimuleren. Meer informatie op: www.v-fonds.nl.

De bijdrage van de Bank-Giroloterij en de Lotto maken het werk voor

het Nationaal Fonds voor Vrijheid en Veteranenzorg mogelijk.

Arq Psychotrauma Expertgroep

Kenniscentrum vervolging, oorlog en geweld

Voor vragen op het gebied van wetten en regelingen voor oorlogsgetroffenen, maar ook voor vragen over zelfhulpgroepen, therapeutische hulp of maatschappelijk werk, en voor literatuur over de tweede wereldoorlog en zijn gevolgen, kunt u terecht bij de Stichting Cogis.

Oorlogsgetroffenen, hun partners en kinderen (ook de naoorlogse generatie) zijn welkom bij

Arq Psychotrauma Expertgroep
Nienoord 5
1112 XE Diemen
Telefoon 020 – 660 19 30
Fax 020 – 660 19 31
E-mail info@cogis.nl

Bezoek is - na telefonische afspraak - iedere dag mogelijk.

“De bijdrage van Bank Giro Loterij en de Lotto maken het werk van het Nationaal Fonds voor Vrijheid en Veteranenzorg mogelijk”.

COLOFON

Redactie

Nicole Planjer
& Marjolijn de Loos

Inzenden kopij

Nicole Planjer
Segbroeklaan 132
2565 DN Den Haag
Tel: 06-24769585

Uiterste datum inleveren kopij:
*(indien getypt in computer, s.v.p.
per e-mail of diskette meesturen)*

15 februari 2019

Eindredactie

Nicole Planjer
e-mail:
nplanjer@hotmail.com
& Marjolijn de Loos

Printed by

GrandPrix Copyrette
Parnassusweg 214
1076 AV Amsterdam
Tel: 020 – 664 59 09
Info@grandprixcopyrette.nl

Reisorganisatie

Marjolijn de Loos
e-mail:
marjolijndeloos@gmail.com